

שנות אור מרביאלופים מסוגם של יורם קניוק, א"ב יהושע, טיט כרמי וכמה מהשמות האחרים שנזכרו או נשמטו מהרשימה המצוטטת. ואילו חיים פסח — אחד העורכים אנינייהטעם ביותר בקריית ספר שלנו — אינו דוגמה טובה לעסקן הסמוך לצלחת. להיפך, הוא דוגמה רעה ל"כראיניק מסוג זה.

מה שאינו גורע כהואיזה מתקפות שאלתו קובלנתו הלגיטימית של מאיר ויזלטיר כדרך שאינו גורע כהואיזה מחומרת המצב שממנו היא חושפת טפה, ורק טפה אחד בלבד.

האם שאלתם את עצמכם אייפעס, קוראים (וכותבים) יקרים, כיצד אירע הדבר שלא אלכסנדר פן ולא יונתן רושע, ואפילו לא לאה גולדברג, הבתלמישנייה המחולקת והבלתי יודקת טריגורט, לא זכו מעולם בשום פרס ספרותי יוקרתי, ואני חוזר על דבריי כדי לאשר שאכן אין כאן טעות: בשום פרס ספרותי יוקרתי. לאה גולדברג אומנם כפרה — לימורת וזקה הרבה, אני אעיר על כך! — בפרס שלונסקי, שחוסר בעיקר ביוזמת המשורר עצמו ולא הוסיף להתניו הספורים, ולוא רק מטעם זה בלבד, כבוד רב. ואילו יונתן רושע זכה פעם, אם זיכרוני אינו מטעני, בפרס היצירה מטעם ראש ההממשלה, ואולם זה — כבודו במקומו מונח — מיעוט פרס ורובו מילגה, כסף הניתן ליוצר כדי לפנותו מטרדות החולין שלו למשך שנה אחת תמימה.

מבליים אחרות: שלוש מהשמות המדורים ביותר ברורם לא זכו לא בפרס ישראל ולא בפרס ביאליק, לא בפרס קוגל של עיריית חולון ולא בפרס המו"לים שעל שם מרדכי ברנשטיין, שלא לדבר על פרס עלית האגרות: הפרס שפרש כנפיו ופרח לדרכו פעם אחת ויחידה בלבד ומאו לא נודעו עוד עיקבותיו, לא כשמייסד ולא כאן בניינו על הארץ.

וכל זאת, כאשר יהודה כורלא ודוד שמעוני, יעקב פיכמן וזלמן שניאור, הזו ו"ד ברקוביץ וש"י עגנון זכו בפרס ביאליק, למשל, לאיפחות מאשר פעמיים, ואילו א"צ גרינברג, גדול השנויים במחלוקת בספרותנו בת הדורות האחרונים, זכה בו לאיפחות משלוש פעמים (פעם אחת, פרס מיוחד), וזאת, כאשר ועדה של שלוש מפריסי פרסה נכבדים (כך קרא להם שלונסקי בכריכות הדעת) לא נתעה מלהעניק את הפרס לספרות יפה (!) לעורך ולעסקן המפאיניק הוותיק ישראל כהן על אחד הגרועים שבספרי הביקורת שיצאו אייפעס מתחת ידיו של מנחם בישראל (ועקב שטיינברג - האיש וצינורו), ובעת שרודי כרוביניו, הוכר לטוב בימים אלה, זכה פעמיים בפרס לחוכמת ישראל על מחקרים חשובים דוגמת בהילחם ישראל וחזון זרע (הוצאת מפא"י, 1951) ויצירת אלף כגון זיכרונות ואיגרות (1971).

האם יודע ברבים, דרך משל — כדי להתקרב יותר לימינו אלה — כי פקידון מפא"יניקי אפור כעין האפר, שטיא לא קטן דרך אגב, הוא הקובע את רמותו של פרס ישראל, כלומר, הוא הקובע מה ייעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו (כך, כשהוא מבקש לשלם להעניק את הפרס לפלוגני אלמוני הכותב רצוניות על מחוללות יהודיות יוצאות בוקובינה, כל שעליו לעשות הוא להעביר החלטה כי פרס ישראל לשנה זו וזו יוענק לתאוריטיקנים של אמנות המחול של שיכטי ישראל, בדגש מיוחד על נחלותיו לשעבר של הקי"ה פראנק יונה יורם הורו" אחרי-כך להשתתף בבחירת השופטים, כולם מומחים בעלי טבעת יפה למחוללות רומניות — וכן לפרסי שעתידים להתחלק בעתיד...), וזה האיש שהחליט, דרך משל, כי פרס ישראל לשנה זו ניתן ולא ינתן ולא בשנה הבאה ולא לפני שנתיים ולא שנתים ולא בשנה הבאה עליו לטובה — אולי כדי שלא יצטרך לחלקו לאדם היחיד בישראל הראוי לו בשנים אלה, הלא הוא מיוענע אבות ישרון. אבל זו רק דוגמה אחת מני רבות. בכלל, האם יודע לכם כמה פעמים משתתפים אתם אנשים (למשל, ריאקציונרים נודעים בעשרים מאוניברסיטת בר-אילן ואנשי שלומם) בוועדות הפרסים למיניהם, או שבחוציק בעל השם הגרנדיזון אורציון ברטנא — אור מועט ותנא לא גדול, האמינו לי — אדם שלא יצר מגימו דף אחד הראוי לאכילת כלב — כבר נבחר, בגיל, להיות שופט לפרס ביאליק, ועוד לשיט קארנציות, וכלום בדק אימתי את מיספרם של מעניקי הפרסים שהם גם מקבלי פרסים...

ואם בנושא הפרסים, שכבודם מועט וכספם בטל בששים (שקלים חדשים) כך, הגיעו בנפשכם כיצד נראים הדברים בנושא משלחות סופרים לחוץ לארץ, פריסטים מטעם משרד החוץ הישראלי המיועדים לגולה הרוויה, כראינות שמישרד החוץ שלנו מאלגן לאורחים רמימלה מחו"ל עם נציגי הסיפרות המקומית, כולל

ראינות טלוויזיה עם נציגי רשתות זרות, כרישמת הלפטורים של מה שמכונה בשם "מועצת הספר העברי" המחליטים איהו ספר עברי חדש (שירה, פרוזה, ביקורת וכד') יזכה בעידוד עליידי קניית כמה מאות עותקים, וכרישמת מועצת החכמים הממונה על אותם לקטורים (אני עצמי למשל מכהניכבוד מזה שנים כאחד הלקטורים, אבל מזה למעלה מארבע שנים לא נשלח אליי שום ספר לקריאה. מסתבר שבניני האדונים הללו לא נמצאתי ראוי...) ועוד ועוד ועוד. האם ידעתם איזו תיבת פאנדרוס פתח כאן מאיר ויזלטיר בדברי קובלנתו הצורקת.

וכל עוד אנחנו עוסקים בנושא זה, אנא תנו ליכנס גם על העובדה שפרסים כמו פרס ויזלטיר היוקרתי או פרס יצירות, הניתן במסגרת יריד הספר בירושלים, עוד לא הוענקו מעולם לאמן מקומי. ובעצם, לא הוענקו מעולם לאמן שעוד היה זקוק להם לצורך עידוד.

ואכן, עוד איננו מבינים שירות אלו, והינה שומעות אוניי ברדיו שפרס קרדוולף, בסך 100 אלף דולר טבין ותקלין, הוענק השנה לנצרכים הגדולים: מוסיקאים אייזק שטרן וקוויטשוף פנדרסקי הפולני.

ככל הענווה הראויה, אני מציע להעניק את הפרס בשנה הבאה לבטהובן ופארבסקי. ועל כך אני בא על החתום —

א. א. א. אינגני יאן פאדרבסקי: נשיא מולין בש" 1919-1921, היה מלחין ופסנתרן מחונן.

מדינת הלכה

זוכרים את המיקרה של רבי החובל הישראלי אבנר גלעד, שהוריד לים, תוך כדי שימוש באימות (מכות אגרוף), ככלי שיט לאיבטוח (רפסודה), נוסע כושני סמוי מול חופי אפריקה? בשבוע שעבר נסתיים סוף סוף מישפטם של גלעד וחברו, הקצין השלישי רוז גורפינקל, לדיברי העיתונות, קבע שופט בית הדין המשפט ה" מחוזי בחיפה, אמנון כרמי, כי גלעד, "נפל" מצד מפואר של שרות כחיליהם למצבו הנוכחי. הוא הועמד בפני דילמה חמורה, ולא ידע על כל נוהל מחייב. השופט הביע את תיקותו כי הכושי הגיע לחוף מיבטחים."

"אי אפשר להסכים עם הנאשם, אולם ניתן לה" בינו, כתב השופט בגורדינו, "הוא נתקף בטיס כול חריף, באונייה היה איום משמעותי (מיש מעתי) על מעמדו, הנחתת המכות על הכושי היתה כפורקן ריגשי לתחושת הטיסכול. ההחלטה להוריד את הכושי לא היתה ספונטאנית, אלא נבעה משקול גבוהה ואי הבנת משמעות הע" בירה."

גלעד נדון לשנתיים מאסר על תנאי שלוש שנים.

מה יש לדבר: מדינת הלכה. נ"ב: מהפלא שרבי החובל הישראלי אחר, שלמד את הלך מפרשת גלעד, מתאר השבוע כראיון עיתונאי את הרגע שבו ראה את סירת המישטרה אשר ליריה הסגיר ארבעה פליטים טאזאניים, שביקשו להימלט ממה שהוא עצמו מתאר כ"העוני המחריד והשולטן הקומוניסטי הישראלי" בארצם. בתור "הרגע המאושר ביותר בחיי" כאן כבר מדובר בפינה נפש של ממש, שהרי כך מתאר שלום כהן, "הקפטן הכי צעיר בני הסוחר הישראלי", את פרידתו מהפליטים לאחר שהסגיר אותם לידי אנשי סירת המישטרה של ארצם: כשראיתי אותם מתרחקים, הגשתי צורך להצי דיע להם ולנופף להם לשלום. ביקשת להשמיע שלוש צפירות ממושכות. היה מין כבוד אליהם. הרצון שלהם לברוח, להיות חופשיים; המחשבה שהם היו מוכנים לשלם 40 שעות בתוך השמן, בלי אוכל או מים, כדי להשיג את הזכות הא" למנטארית של האדם באשר הוא אדם — ודחקה בי את כל ריגשות הכעס (על שהצליחו להסתנן לספינתו). ריחמתי עליהם." (כלבו, חיפה, 5.12.86).

מה יש לדבר: חסיד אומות העולם.

ח. סיד

תרבות

מוספים סיפוריים

שני רצונות חריגים, מעין ציפוריים נדירות, נכחו (נחזו) השבוע על חוטי החשמל הסיפוריים. הלא הם אריאל שרון, בעל מילי חמת-הלבנון, וה"ר ישראל אלרד, שעבר אחד האידיאולוגים של המחתרת לח"י. איש איש על חוט משלו, איש איש בעניין משלו. זה פוסל וזה משבת. זה קוטל וזה מברך.

אריאל שרון, שר התעשייה והמסחר, הידוע גם כחוקר סיפורות מובהק, פוסק הלכה בענייני ידיו ומבקר שירי רגיש, הניח את עיסקיו הרבים ונתן פנה בשיבת הממשלה מן השבוע שעבר לדרפך ולעלעל בכתביה העת הסיפוריים סימן קריאה, ואף לקראו מתוכו (ממש לקראו) שירים אחרים, ביניהם של יצחק לאור, בעל אפריים חזר לצבא, כדי לחשוף לפני שריה הממשלה, אשר דנו בכעויותיהם של המוסדות להשכלה גבוהה, את "היעדר הפטריוטיה" של משתתפי כתביה העת, ואולי גם של המשתתפים בעלמל היוצאת לאור: משרד החינוך ואוניברסיטת תל-אביב. אכן, לא נותר אלא לשבור ולנפץ את הסיסמוגראף כדי לבלום את יעדידת הארמה. יציוני כי בסימן קריאה מפרסומים, מרי פעם, גם שריו של שר הכלכלה והתעשייה, גדי יעקובי, ומן המפורסמות היא כי שרה החוץ, שימעון פרס, ממלא ביחס ל סימן קריאה את תפקיד השושבין, שמילא ב" עבר משה דיין ול ביחס לאלופת ישראל ב" דורסל, קבוצת מכבי תל-אביב. מטרתו של אריאל שרון, הידוע לגרופ הון ממוקדי התעשייה ציי בורית (ראה פרשת החילוני האחרון), היא, ככל הנראה, למנוע תמיכה מריבעון "אנטי פטריוטי" זה ולעודד סיפורות ציינית, צועדת בסך וממוש מעת. נתן רענו, כתב על המישמר, המביא את הפרטים בעיתונו, מעיר בצדק כי "שהייה של צה"ל במשך שבוע אחד בלבנון היתה מספקת

במר שבניסיונות האדם, כאשר איכרה את כנה במלחמת-הלבנון שאותה הצדיקו ה"ר אלרד ומרעיו, ואם לא כתב, למה? היכן כאן היושר האינטלקטואלי והיכן האובייקטיביות הנדרשת ממבקר סיפורות לא. כי מה שיפה לבתי-שבע יפה גם ליצחק לאור, יב"י או חנוך לוין.

אכן, ביקורת מגויסת ומשוחרת ללא כחל ו שרק. ועל כגון זה נאמר: אמור לי מי המבקר שלך ואומר לך מי אתה.

שמעון צמרת

תיאטרון

מה שיגע את הבחור

ביבוף בתיאטרון הבימה
מאת: יוסי הדר
בימוי: מיכה לבינסון

המחזה ביבוף, פריעטו של יוסי הדר, הוא נסיון להתמודד בדרך דרמטית עם נושא רגיש במיוחד: מציאות בצל זיכרונות השואה. המחזאי כנה מיספר דמויות ורקם להן עבר מורכב ונורא על-פי נתונים עובדתיים היסטוריים, אלא שלא עלה בידי להעמיד מכל אלה מחזה בעל עוצמה. נקודת התורפה הבולטת ביותר של המחזה היא הדיאלוג. הדמויות האמורות לשוחח זו עם זו אינן

למעלה במונטרימר: סצנה מתוך הצגה על-פי סיפורה של עמליה כהנא-כרמון

מסוגלות לעשות זאת, לא משום שהן דמויות שה" שיחה קשה עליהן, אלא משום שהמילים ששם בפיהן המחזאי אינן מאפשרות דיאלוג של ממש. לעיתים אלה מישפטים סתמיים, לעיתים אמירות תלושות שאינן מותירות מקום לתגובה ולעיתים קיטעי-מלל משבצים הצהרות סיסמיות תמו הות. כך לא מרברים. כך לא בונים דיאלוג דרמטי האמור לאפיין דמויות ולהוביל ולפתח עלילה. נקודת-תורפה אחרת היא חוסר העיקבות ש" מוצאת את ביטוייה במצבים רבים לאורך ההצגה. כך, למשל, בקטעים בהם מסרבים מנרל דביר ואשתו בכל תוקף לגלות את סודם לפני הרופא הפסיכיאטר, ואחרי מישפט שיכנוע פושר אחד נפרצת חומותיה והם חושפים את ליבם ברצף גרוש פריטי-פרטים רוויי-כאב. גם הנטיה להגזמה רוחחת במחזה, כמו בקטע שבו מוצא עצמו ה" פסיכיאטר קשור אל מיטת-המשוגעים והוא נ" אבק ומתפתל כאילו הוא עצמו החולה המטורף, או הקטע בו מתגלים ראשיהם הכרותים של גורי החתול, שאת אימם תולה איציק החולה באופן מורכב ומתחכם, ועוד ועוד.

לצד אלה רוויה ההצגה מעמדים בהם הקו השולט הוא חוסר רגישות לשונית, כמו למשל בקטע הווידוי, כשאציק בולע את הכדורים הא" מורים להביא למותו, ופותח מעט לראשונה את סגור-ליבו לפני הרופא המטפל, והאחרון מפסיק שוב ושוב בנוסח של "תמשיך לדבר, אל תפסיק לדבר", באופן שיותר משיש בו כדי לעודד ול- הקל יש בו כדי לקומם.

בעיקבות כל אלה, התוצאה הנראית על הבימה דומה יותר למותחן בלשי בנוסח "מה שיגע את הבחור", מאשר לחריה של ממש את תרומת נפשם הפגועה ועברם האפל של הגיבור ובני-מישפחתו ניצולי-השואה.

למרות מגבלות הטקסט, עשו אוהד שחר ונחום בוכמן מלאכה ראויה לשבח. הראשון כרמותו של איציק דביר, הבן המטורף, והאחרון כרמות אביו העלוב והכנוע.

אך המישחק, כמו גם הבימה היפה, לא יכלו למשימה. הצגה טובה זקוקה לטקסט דרמטאי שהוא גם דיאלוג טוב, וטקסט כזה לא עמד לר- שותם במצבים עם ביבוף בהבימה.

עדנה אלוני